

Petőfi-délibábok: Eseménysorozat a Blinken OSA Archivumban

2023. március 22. – május 28.

„Ismerjük be, mi találtuk ki Petőfi Sándort.”

Markó Béla: A Petőfi-projekt. *Élet és Irodalom*, 2023. január 20.

“[A] magyar közönség számára az első költő Petőfi Sándor. Nem azt jelenti ez, hogy ő lenne a legjobb vagy legnagyobb költő (bár nem kevesen vannak, akik így vélekednek), hanem azt, hogy a magyar nyelvű közösségekben aligha akad olyan írni-olvasni tudó valaki, aki ne hallotta volna Petőfi nevét és jelentőségét, ne tudná, hogy költő volt...” – írta Margócsy István találóan Petőfi emlékezetéről szóló szöveggyűjteményének előszavában.

Petőfi Sándor emlékezete. Szerk. Margócsy István. Osiris Kiadó, Budapest, 2022. 9. I.

A 176 éve halott költő alakját azóta is mitoszok és legendák övezik. Ismert, hogy még a 20. század elején is keringtek mendemondák arról, hogy Petőfi él és inkognitóban köztünk jár. Vannak, akik mindmáig úgy hiszik, hogy Petőfit az oroszok elhurcolták és szibériai száműzetésben halt meg, állítólagos földi maradványainak 2015-ben rendeztek dísztemetést a Kerepesi temetőben. Az elmúlt több mint másfél évszázadban szinte az összes magyar politikai rendszer és rezsim az ő alakjában kereste uralma igazolásának és szakrális legitimációjának forrását. Minél távolabb álltak tőle, annál hazugabb módon, annál harsányabban és bombasztikusabban.

Petőfi tehát mindenütt ott van, a népi emlékezetben, a hamis politikai eredetmondákban, ám ez nem Petőfi valóságos jelenlétéről, hanem inkább hiányáról tanúskodik. A népi emlékezetben tovább élő ál-Petőfik és a politikai propagandában rendre kísértő politikai ál-Petőfik a kínzó és megemészthetetlen hiány lidércfenyei. Ez nem is csoda, hiszen Petőfi esztétikai, erkölcsi és politikai vezéreszméi – a hatalomból kirekesztett nép beemelése a (jog)egyenlőségen és szolidaritáson alapuló nemzeti közösségbe, a szabadság, a függetlenség és a demokrácia – soha nem tudtak kiteljesedni a magyar nemzeti, állami és kulturális lét valóságos tereiben. Valami mindig hibádzott. Legtöbbször mindegyik.

A magyar nép képzeletében Petőfi a nem létező, a valóságban nem látható és nem megélhető, de minduntalan vágyott politikai és társadalmi viszonyok jelképe, megtestesülése. Ez áll a továbbéléséről szóló legendák, olykor gyerekes fantáziák háttérében. Mintha képtelenek lennének elfogadni, hogy már nincs köztünk, mert akkor ezektől a vágyaktól is búcsút kellene vennünk. És ez az oka annak is, hogy a hatalom a dualizmus korától a rákövetkező autokratikus és diktatórikus rezsimok során át minduntalan saját képére formált ál-Petőfikkel próbálta hitelesíteni önmagát, egyben leplezni a valóságos Petőfi hiányát. Petőfi csak azon ritka és kurtára szabott alkalmakkor került valamelyest közel önmagához, amikor az emberekben felcsillant a remény, hogy eszméi valósággá válhatnak: 1956-ban és a rendszerváltás éveiben, 1988–1990-ben.

A Blinken OSA Archivum március közepétől május végéig tartó programsorozata nem Petőfi életéről és művészetéről, hanem Petőfi emlékezetének történetéről, annak különböző aspektusairól szól. 176 éve kergetjük Petőfi délibábját. A filmvetítésekkel, színházi előadásokkal, felolvasásokkal és beszélgetésekkel tarkított eseménysorozat ennek a történetébe kínál betekintést.

A RENDEZVÉNYSOROZAT PROGRAMJA

Helyszín: Blinken OSA Archivum, Centrális Galéria

1051 Budapest, Arany János u. 32.

MÁRCIUS 22. (SZERDA) 18 ÓRA

Petőfi politikai emlékezete a dualizmustól napjainkig. Beszélgetés és felolvasás.

Vajon éltette-e volna Petőfi Ferenc Józsefet a kiegyezés után, ahogy Jókai Mór képzelte? Szocialista volt, vagy nemzeti és keresztény? Kommunista volt-e Petőfi? A felolvasásokkal tarkított beszélgetés annak nyomába ered, hogyan próbálták Petőfit az egymást követő politikai kurzusok a maguk képeire formálni.

A beszélgetés résztvevői: **Margócsy István** irodalomtörténész és **Csunderlik Péter** történész

Moderátor: **Mink András**

A kiválasztott szemelvényeket **Váradi Gergely** és **Veszelo vszki Janka** olvassa fel.

MÁRCIUS 25. (SZOMBAT) 16 ÓRA

Tárlatvezetés a *Petőfi minden időben: A Petőfi-kultusz politikai változásai 1942 és 1956 között* című kiállításban, **Mink András**sal.

MÁRCIUS 29. (SZERDA) 18 ÓRA

Petőfi Sándor filmen. Filmvetítés és beszélgetés.

Hogyan látták Petőfit filmen a Horthy-korszak hajnalán, a Rákosi-korszak delelőjén és a vigasztalan Kádár-korszakban? Részletek láthatóak a *Föltámadott a tenger* (1953) és *Lányi András Segesvár* (1974) című filmjéből, de szó esik majd az 1922-ben készült *Petőfi* c. életrajzi filmről is, amelynek nem maradtak fenn kópiái.

A beszélgetés résztvevői: **Gelencsér Gábor** filmtörténész és **Sulyok Bernadett** muzeológus

Moderátor: **Mink András**

ÁPRILIS 5. (SZERDA) 18 ÓRA

Petőfi Sándor irodalmi emlékezete. Beszélgetés és felolvasás.

Ki volt Petőfi az irodalmi utókor számára? Hogyan látták irodalmi és poétikai jelentőségét? Elválasztható-e az irodalmi hagyományban Petőfi költői szerepe és politikai, közéleti mítosza? Szabad-e viccelni Petőfivel? Az est folyamán irodalmi szemelvények tükrében próbálunk ezekre a kérdésekre választ találni.

A beszélgetés résztvevői: **Bán Zoltán András** író, drámaíró, kritikus és **Keresztesi József** író, költő, kritikus

Moderátor: **Mink András**

A kiválasztott szemelvényeket **Samudovszky Adrian** és **Veszelo vszki Janka** olvassa fel.

ÁPRILIS 12. (SZERDA) 19 ÓRA

Forradalmi Ifjúsági Napok (FIN) – a Kádár-korszak ideológiai kiüresedése. Beszélgetés és filmvetítés.

A Forradalmi Ifjúsági Napok elnevezésű ünnepsorozat, amelyre először 1967-ben került sor a KISZ (Kommunista Ifjúsági Szövetség) szervezésében, a fiatalságot célozva hamis, álforradalmi

rituálék keretében próbálta összekapcsolni, egy történeti láncolatba foglalni 1848. március 15., 1919. március 21. (a Magyar Tanácsköztársaság létrejötte) és 1945. április 4. (a felszabadulás amúgy fiktív napja) emlékezetét. A fő cél természetesen az volt, hogy március 15. emlékezetét a Kádár-rezsim eredetmitoszáinak két emblematis eseményével összemossák. A beszélgetés folyamán levetítjük Gárdos Péter filmrendezőnek a FIN-ről szóló 1974-es dokumentumfilmjét.

A beszélgetés résztvevői: **Apor Péter** és **Sudár Orsolya** történészek

Moderátor: **Mink András**

ÁPRILIS 19. (SZERDA) 18 ÓRA

A Petőfi Kör és az 1956-os forradalom. Beszélgetés.

Nem kétséges, hogy az 1956 márciusában, többszöri tiltás és akadályoztatás után útjára indult nyilvános vitasorozat, amelyet a kommunista párt ifjúsági szervezete, a DISZ (Demokratikus Ifjúsági Szövetség) keretén belül létrehívott Petőfi Kör szervezett, a forradalom kitörésének közvetlen előzményeként értékelhető. Ugyanakkor az sem kétséges, hogy a Petőfi Kör és a nyilvános vitáin szerepet vállalók nem a rendszer megdöntését, hanem a rendszer megreformálását, demokratizálását, a desztalinizáció folyamatának elindítását tűzték ki célul. A beszélgetés a Kör történetét és történelmi szerepét vizsgálja.

Rainer M. János történésszel **Mink András** beszélget.

ÁPRILIS 26. (SZERDA) 19 ÓRA

Cipolla Collectiva: Az igazság fája. Rendhagyó (tánc)színházi előadás Petőfi Sándor János vitéz c. hőskölteménye alapján.

Alkotók/előadók: **Kovács Domokos, Nagy Csilla, Sándor Annamária**

MÁJUS 3. (SZERDA) 18 ÓRA

Hogyan keresték Petőfit? Beszélgetés és zene.

Petőfi alakja, költészete és emléke számos formában jelent meg a folklórnban. Prózai és zenei illusztrációkkal mutatjuk be Petőfi népi emlékezetének főbb vonásait, valamint azt, hogyan próbáltak ennek nyomába eredni a későbbi kutatások, azok mire jutottak és eredményeiknek mi lett a sorsuk.

Beszélgetőtársak és zenei közreműködők: **Landgraf Ildikó, Juhász Katalin** és **Szabó Zoltán**

Moderátor: **Mink András**

MÁJUS 10. (SZERDA) 18 ÓRA

Petőfi-rock – a Szegedi Egyetemi Színpad legendás előadásának története

Vetítés és beszélgetés.

Paál István rendezését ötven évvel ezelőtt, Petőfi születésének 150. évfordulóján mutatták be. Az előadást a Tiltás és Tűrés mezsgyéjén egyszerre kísérte a belügy, illetve a hazai és külföldi közönség kitüntetett figyelmé. A színháztörténeti produkció a színházi avantgárd korabeli törekvései és eszközei segítségével idézte meg Petőfi és általa a Szabadság szellemét.

A beszélgetés résztvevői: **Árkosi Árpád**, rendező, a *Petőfi-rock* szereplője, **Bérczes László**, rendező, a Paál Istvánról szóló beszélgetőkönyv szerzője, **Porogi Dorka**, rendező, színháztörténész.

Moderátor: **Leposa Balázs**

MÁJUS 17. (SZERDA) 18 ÓRA

Kardos Ferenc: Petőfi' 73. Filmvetítés és beszélgetés.

Kardos Ferenc filmje abban az időben készült, amikor Budapest közterein 1956 után először voltak spontán rendszerkritikus megmozdulások 1971., 1972. és 1973. március 15-én, melyeket a hatalom retorziói követtek.

A vetítés után **Varga Balázs** filmtörténésszel **Mink András** beszélget.

MÁJUS 20. (SZOMBAT) 18 ÓRA

18.00 óra Záró tárlatvezetés a *Petőfi minden időben: A Petőfi-kultusz politikai változásai 1942 és 1956 között* című kiállításban, **Mink Andrással**.

19.00 óra **Tarr Béla** *Utazás az Alföldön (1995)* című rövidfilmje Petőfiről, **Víg Mihály** zenéjével.

A vetítés után beszélgetés az alkotókkal, és zene.

MÁJUS 26. (PÉNTEK) 19 ÓRA

KÍSÉRTET-CSÁRDÁS. Színházi előadás.

Kompolthy Zsigmond (alias Bán Zoltán András) szatirikus, zenés népszínműve Krúdy Gyula regénye nyomán az ál-Petőfikről, az ál-Petőfi nyomában loholó „rajongókról”, és a Habsburg-titkosrendőrség ármánykodásairól, Schlanger András rendezésében. A darabot 1989 márciusában mutatta be a Radnóti Színház, azóta Budapesten most látható először.

szerező, dramaturg: **Kompolty Zsigmond (alias Bán Zoltán András)**

dramaturg, rendező: **Schlanger András**

zene: **Melis László**

színészek: **Fila Balázs, Györgyi Anna, Jenőváry Miklós, Kerekes József, Kiss Anna Gizella, Kovács Vecei Fanni, László Zsolt, Mihályfi Balázs, Schlanger András**

zongorista, narrátor: **Darvas Benedek**

**Az eseménysorozat nyilvános, a részvétel ingyenes, de regisztrációhoz kötött.
részletek: <https://osaarchivum.org>**

Diákcsoportok részére a kiállításban tárlatvezetést tartanak a kiállítás kurátorai, Mink András történész és Székely Katalin művészettörténész.

Regisztráció a tárlatvezetésre: jelentkezes@osaarchivum.org

Blinken OSA Archivum | Centrális Galéria | 1051 Budapest, Arany János utca 32.

kedd – vasárnap: 10:00 – 18:00

További információ: Bertalan Nóra | bertalan@ceu.edu | +36 30 271 2709